

KALEVI AHO

PIANO CONCERTO No. 2 · SYMPHONY NO. 13

ANTTI SIIRALA

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA · OSMO VÄNSKÄ

AHO, KALEVI (b. 1949)

CONCERTO FOR PIANO AND STRING ORCHESTRA *(Fennica Gehrman)* 28'43 (PIANO CONCERTO No. 2) (2001–02)

- 1 I. 7'25
- 2 II. 11'19
- 3 III. 9'58

SYMPHONY No. 13 (2003) *(Fennica Gehrman)* 39'16 “SINFONISIA LUONNEKUVIA” (‘SYMPHONIC CHARACTERIZATIONS’)

- 4 I. 18'48
Introduzione – Allegro imperioso – Interludio I – Andante semplice, malinconico – Interludio II – Moderato aristocratico – Presto irato – Andante morbido, adagiato – Allegro calcolatore
- 5 II. 20'21
Introduzione – Presto violento e Allegretto strisciante e accondiscente – Andante triste e rassegnato – Sunto e culminante (Allegro calcolatore – Allegretto ruffiano e con trambusco – Moderato aristocratico – Andante morbido – Presto irato – Semplice, malinconico – Imperioso e violento) – Epilogo (Adagio con amore allontanato – In modo proclamante)

TT: 68'49

ANTTI SIIRALA *piano*

LAHTI SYMPHONY ORCHESTRA *JAAKKO KUUSISTO leader*

OSMO VÄNSKÄ *conductor*

INSTRUMENTARIUM · Grand piano: Steinway D

Kalevi Aho

Kalevi Aho, one of Finland's foremost contemporary composers, was born in Forssa in southern Finland on 9th March 1949. He commenced violin studies in his home town at the age of ten, and his first compositions also date from this time. When he went to university (1968) Aho studied the violin and composition at the Sibelius Academy in Helsinki; his composition teacher was Einojuhani Rautavaara.

After graduating as a composer (1971) Aho continued his studies in Berlin (1971–72) as a pupil of Boris Blacher at the Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. From 1974 until 1988 he was a lecturer in musicology at Helsinki University, and from 1988 until 1993 he was a professor of composition at the Sibelius Academy. Since the autumn of 1993 he has worked in Helsinki as a freelance composer, and in 1994 he was awarded a fifteen-year grant from the Finnish state.

The central focus of Aho's work consists of large-scale orchestral, chamber and vocal works: his output includes four operas (1977–99), fifteen symphonies (1969–2010), three chamber symphonies for string orchestra, fourteen concertos, other orchestral and vocal music and a large amount of music for chamber ensembles and solo instruments.

He has also made a number of arrangements and orchestrations of works by other composers. The most important of these is the completion of Uuno Klami's unfinished ballet *Pyörteitä* (*Whirls*). Since 1992 Aho has been composer-in-residence of the Lahti Symphony Orchestra.

In Finland Aho has also gained a reputation as an assiduous writer on music. His literary output currently runs to more than 550 essays, presentations, columns and other writings. He has occupied a number of important positions in Finnish cultural life, and has been awarded many international and Finnish prizes for his production.

Concerto for Piano and String Orchestra

(Piano Concerto No.2) (2001–02)

The origins of my *Second Piano Concerto* can be traced back to 1999, when the pianist Niklas Pokki, artistic director of the Mänttä Music Festival, gave the première of my newly composed *Ballade* for flute, bassoon, cello and piano. Largely on the basis of this *Ballade* and its piano part, the organizers of this festival – which focuses on piano music – decided to commission me to write a piano concerto for the 2003 festival. The work was completed in the spring of 2002. The *Second Piano Concerto* is scored for a string orchestra comprising just twenty players. The first performance took place at the concluding concert of the 2003 Mänttä Music Festival, in Vilppula Church on 29th June. The soloist was Antti Siirala and the strings of the Lahti Symphony Orchestra were conducted by Osmo Vänskä.

When composing the solo part, I tried to some extent to take Antti Siirala's personality as a performer into account. The demanding piano writing is primarily a consequence of Siirala's remarkable command of the 'Beethovenian-Lisztian-Brahmsian' pianistic tradition. At times the piano part is lean and linear, but the work also contains multi-layered, full-toned piano textures and massive rolling octaves. The concerto requires great artistry on the part of the performer.

The *Second Piano Concerto* lasts roughly half an hour and comprises three untitled movements played without a break. The first movement and the finale are extremely fast; these outer movements contain plenty of playful music. The slow second movement is more serious in tone, and its piano texture is very ample. The difficult cadenza at the end of the finale brings more serious emotions to the coda as well. At this point we hear all of the work's central motifs at the same time, polyphonically. The first movement starts with a repeated F sharp, and at the very end of the concerto there is a return to the point of departure: it ends with repeated F naturals that are reminiscent of the opening.

Symphony No. 13, ‘Symphonic Characterizations’ (2003)

The subtitle of my *Thirteenth Symphony* is ‘Symphonic Characterizations’. The work consists of two long movements that are divided into a number of shorter sections of widely diverging character. The work attempts to portray in music a number of human character types. These are defined by the work’s expression markings: commandingly, simply and melancholically, aristocratically, vehemently, gently and indolently, in a calculated manner, violently, with servility and acquiescence, in the depths of sorrow and disappointment, obsequiously and compliantly, with estranged love, proclaimingly. The various characters are also portrayed by different instruments: sometimes the brass are to the fore, whilst elsewhere there are major solos for woodwind instruments, especially the heckelphone (baritone oboe), alto saxophone and oboe.

The character of the music is in a constant state of flux: simple, almost tonal writing can suddenly become dissonant and aggressive, and then energetic and comical. At the same time, the work is clearly symphonic by nature. At the big climax in the second movement, various types of character meet each other and form what might be termed a huge choir comprising different, indeed opposite musical temperaments.

The musical material of the symphony is drawn to a large extent from my opera *The Book of Secrets* (1998); the opera is symphonic in character and, when I was composing it, I already decided that I should later write a symphonic work based on its material.

My *Thirteenth Symphony* was commissioned by the Sibelius Hall in Lahti for its fifth anniversary, and the composition exploited the acoustic capabilities of the hall to the full. Sometimes the trumpets and horns play from up in the hall’s lighting gallery, from the echo chambers that surround the auditorium or from the choir stalls above the stage. It is, however, also possible to perform the symphony in

other halls. Osmo Vänskä conducted the Lahti Symphony Orchestra in the work's first performance on 17th March 2005.

© *Kalevi Aho 2010*

Antti Siirala began his piano studies in 1985 and graduated from the Sibelius Academy in 2003. His teachers have included Ivari Ilja and Matti Raekallio. His international career was launched in 1997 when he won first prize in the Tenth Vienna Beethoven competition. Subsequently he was awarded first prize in the London International Piano Competition 2000, the Dublin International Piano Competition and the Leeds International Piano Competition in 2003.

Antti Siirala works with many renowned conductors, among them Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo, Osmo Vänskä, Fabio Luisi and Michael Gielen. Siirala has been invited to play with orchestras such as the Deutsches Symphonie-Orchester Berlin, Vienna Symphony Orchestra, City of Birmingham Symphony Orchestra, NHK Tokyo Symphony Orchestra, St Petersburg Symphony Orchestra and San Francisco Symphony.

Beethoven and Brahms are at the core of Siirala's repertoire, and during the 2003–07 seasons he performed the complete solo piano works of Beethoven in twelve recitals. His interest in contemporary music has resulted in first performances of several compositions. In 2007–08 Siirala worked as an assistant professor at the Juilliard School of Music in New York, and since 2009 he has taught at the Sibelius Academy in Helsinki. He regularly gives masterclasses in various parts of the world.

The **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) has, under the direction of Osmo Vänskä (principal conductor 1988–2008), developed into one of the most notable in Europe. The orchestra's artistic adviser since the autumn of 2008 has

been Jukka-Pekka Saraste, and in the autumn of 2011 Okko Kamu takes up the post of principal conductor. Since 2000 the orchestra has been based at the wooden Sibelius Hall (with internationally renowned acoustics by Artec Consultants from New York). The orchestra has undertaken many outstanding recording projects for BIS, winning two *Gramophone* Awards, the Grand Prix du Disque from the Académie Charles Cros, two Cannes Classical Awards and a Midem Classical Award. The orchestra has gained two platinum discs and several gold discs, for example for its recordings of the original version of Sibelius's *Violin Concerto* (1992) and 'Finnish Hymns' (2001). The Lahti Symphony Orchestra has played at numerous music festivals, including the BBC Proms in London and the White Nights festival in St Petersburg. It has also performed in Amsterdam, at the Musikverein in Vienna and at the Philharmonie in Berlin, and has toured in Spain, Japan, Germany, the USA and China. In 2003, Japanese music critics voted the orchestra's performance of Sibelius's *Kullervo* as Japan's best classical concert of the year. Each September the Lahti Symphony Orchestra organizes an international Sibelius Festival at the Sibelius Hall.

Praised for his intense, dynamic performances, his compelling, innovative interpretations of the standard, contemporary and Nordic repertoires and the close rapport he establishes with the orchestral musicians he leads, **Osmo Vänskä** was principal conductor of the Lahti Symphony Orchestra from 1988 until 2008, making a major contribution to the orchestra's development. Since 2003 he has been the music director of the Minnesota Orchestra. He began his musical career as a clarinetist, occupying the co-principal's chair in the Helsinki Philharmonic Orchestra for several years. After studying conducting at the Sibelius Academy in Helsinki, he won first prize in the 1982 Besançon International Young Conductor's Competition. His conducting career has featured substantial commitments to such orchestras as the Tapiola Sinfonietta, Iceland Symphony Orchestra and BBC Scottish Symphony

Orchestra. His numerous recordings for BIS – including almost 60 discs with the Lahti Symphony Orchestra – continue to attract the highest acclaim. Meanwhile Vänskä is heavily in demand internationally as a guest conductor with the world's leading orchestras, enjoying regular relationships with such as the London Philharmonic Orchestra, BBC Symphony Orchestra, Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, Cleveland Orchestra, Philadelphia Orchestra and National Symphony Orchestra of Washington. Among the many honours and distinctions he has been awarded are the Pro Finlandia medal, a Royal Philharmonic Society Award, *Musical America's* Conductor of the Year Award in 2004, the Sibelius Medal in 2005 and the Finlandia Foundation Arts and Letters Award in 2006.

OSMO VÄNSKÄ

Photograph: © Eric Moore

Kalevi Aho

Suomen huomattaviin nykysäveltäjiin kuuluva Kalevi Aho syntyi Forssassa 9.3.1949. Hän alkoi opiskella viulunsoittoa kotipaikkakunnallaan 10-vuotiaana, ja samaan aikaan syntyivät jo hänen ensimmäiset sävellyksensä. Tultuaan ylioppilaaksi (1968) Aho ryhtyi opiskelemaan viulunsoittoa ja sävellystä Sibelius-Akatemiassa. Hänen sävellyksenopettajansa oli Einojuhani Rautavaara. Sävellysdiplominsa (1971) jälkeen Aho jatkoi opintojaan Berliinissä 1971–72 Boris Blacherin johdolla (Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst). Vuosina 1974–88 hän oli Helsingin yliopiston musiikkitieteen lehtorina ja 1988–93 hän toimi Sibelius-Akatemian vs. sävellyksen professorina. Syksystä 1993 hän on työskennellyt Helsingissä vapaana taiteilijana Suomen valtion myöntämän 15-vuotisen apurahan turvin.

Ahon tuotannon keskeinen osa muodostuu laajoista orkesteri-, kamarimusiikki- ja vokaaliteoksista: hänen tuotantoonsa kuuluu neljä oopperaa (*Avain* [1977–78], *Hyönteiselämää* [1985–87], *Salaisuuksien kirja* [1998] ja *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* [1995/1999]), 15 sinfoniaa (1969–2010), kolme kamarisinfoniaa jousiorkesterille, 15 konserttoa, muuta orkesteri- ja vokaalimusiikkia sekä runsaasti kamari- ja soolosoitinmusiikkia. Hän on tehnyt myös lukuisia sovituksia ja orkestrointeja muiden säveltäjien teoksista. Tärkein näistä on Uuno Klamin keskenäisen baletin *Pyörteitä* täydentäminen – Aho on orkestroinut baletin ensimmäisen näytöksen ja säveltänyt siihen puuttuvan kolmannen näytöksen, jonka otsikkona konserttikantaesityksessä oli *Sinfonia tansseja*. Vuodesta 1992 Aho on toiminut Sinfonia Lahden nimikkosäveltäjänä.

Aho on tullut tunnetuksi myös ahkerana musiikkikirjoittajana ja kolumnistina. Kaiken kaikkiaan Ahon kirjalliseen tuotantoon kuuluun tällä hetkellä yli 550 esseetä, esitelmää, kolumnia ja muuta kirjoitusta. Kalevi Aholla on toiminut monissa suomalaisen kulttuurielämän tärkeissä tehtävissä. Hän on saanut tuotannostaan monia suomalaisia ja kansainvälisiä palkintoja.

2. konsertto pianolle ja jousiorkesterille (2001–2002)

Toisen pianokonsertton syntyi juontuu vuoteen 1999. Tuolloin Mäntän musiikkijuhlien taiteellinen johtaja, pianisti Niklas Pokki oli kantaesittämässä sävellystäni *Balladi* huilulle, fagotille, sellolle ja pianolle (1999). Paljolti *Balladista* ja sen piano-osuudesta johtuen pianomusiikkiin keskittyvä Mäntän musiikkijuhlat päätti vuonna 2000 tilata minulta pianokonsertton vuoden 2003 festivaalille. Teos valmistui keväällä 2002.

2. *pianokonsertton* orkesterikokoonpanona on pelkkä 20 hengen jousiorkesteri. Kantaesitys oli Mäntän 2003 juhlien päätöskonsertissa Vilppulan kirkossa 29.6. 2003. Solistina oli Antti Siirala ja Sinfonia Lahden jousistoa johti Osmo Vänskä.

Soolo-osuutta säveltäessäni pyrin ottamaan jossain määrin huomioon Antti Siiralan soittajapersoonallisuutta. Teoksen vaatima pianistinen tekniikka liittyy ennen kaikkea Siiralan erinomaisesti hallitsemaan ”beethoven-liszt-brahmsmaiseen” pianonkäsittelyn perinteeseen. Paikoin piano-osuus on ohutta ja lineaarista, mutta teokseen sisältyy myös monikerroksista, täyteläistä pianotekstuuria ja massiivisia oktaavivyyrytyksiä. Konsertto edellyttää soittajalta melkoista taituruutta.

Noin puolisen tuntia kestävä 2. *pianokonsertto* käsittää kolme otsikoimatonta osaa, jotka soitetaan yhtäjaksoiseksi yhteen. Ensimmäinen osa ja finaali ovat hyvin nopeita – ääriosiin sisältyy paljon leikittelevää musiikkia. Hidas toinen osa on taas sävyiltään vakavampi ja pianotekstuuriltaan hyvin täyteläisesti soiva. Finaalin lopun vaativa kadenssi palauttaa vakavammat tunnot myös konsertton koodaan. Koodassa soivat sävellyksen kaikki keskeisimmät aihelmat polyfonisesti samanaikaisesti.

Konsertton ensimmäinen osa alkaa fis-sävelen repetitioilla, ja aivan lopussa finaali kiertyy uudestaan teoksen alkuun – konsertto päättyy alkua muistuttavasti f-sävelen säveltoistoihin.

Sinfonia nro. 13, ”Sinfonisia luonnekuvia” (2003)

13. sinfonian (2003) alaotsikkona on ”Sinfonisia luonnekuvia”. Teos koostuu kahdesta laajasta osasta, jotka jakautuvat useihin, luonteiltaan toisistaan voimakkaasti poikkeaviin alajaksoihin. Sävellyksessä on pyritty musiikin avulla ikään kuin kuvaamaan erilaisia inhimillisiä luonnetyyppejä. Niitä luonnehtivat teoksen esitysmerkinnät: käskevästi, yksinkertaisesti ja melankolisesti, ylimyksellisesti, kiihkaasti, pehmeästi ja mukavuudenhaluisesti, laskelmoiden, väkivaltaisesti, matelevasti ja myöntävästi, alistuneella surumielisyydellä ja pettyneesti, nuoleskelevasti ja touhukkaasti, etäännytettyllä rakkaudella, julistavasti. Eri karaktereja luonnehditaan myös eri instrumentein: välillä ovat pääosassa vasket, välillä taas on suuria sooloja puupuhaltimilla, erityisesti hekkelfonilla, alttosaksofonilla ja oboella.

Musiikin luonne vaihtuu siten koko ajan – yksinkertaisesta, lähes tonaalisesta musiikista voidaan siirtyä riitasointiseen ja aggressiiviseen ja siitä taas touhukkaaseen ja koomiseen. Teos on olemukseltaan samalla selkeästi sinfoninen. Toisen osan suuressa huipennuksessa eri luonnetyypit kohtaavat toisensa ja muodostavat ikään kuin suuren, erilaisista ja vastakohtaisista musiikillisista karaktereista koostuvat kuoron.

Teoksen musiikillinen materiaali on paljolti peräisin oopperastani *Salaisuuksien kirja* (1998); ooppera on luonteeltaan sinfoninen, ja päätin jo tuolloin, että luon sen musiikin pohjalta myöhemmin myös sinfonisen teoksen.

13. sinfonia oli Lahden Sibelius-talon tilaus sen viisivuotisjuhliin, ja sävellyksessä on käytetty hyväksi Sibelius-taloa musiikillisena tilana. Trumpetit ja käyrätorvet soittavat nimittäin välillä ylhäältä Sibelius-talon valaistusparvilta, konserttisalia ympäröivistä kaikukammioista tai orkesterilavan yllä olevalta kuoroparvelta. Sävellys on kuitenkin mahdollista esittää muissakin konserttisaleissa. Osmo Vänskän johtama Sinfonia Lahti kantaesitti teoksen Lahdessa 17.3. 2005.

© *Kalevi Aho 2010*

ANTTI SIIRALA

Photograph: © Holger Jacoby

Antti Siirala aloitti pianonsoiton opiskelun vuonna 1985. Hänen viimeisimmät opettajansa ovat olleet prof. Ivari Ilja ja prof. Matti Raekallio. Siirala valmistui musiikin maisteriksi Sibelius-Akatemiasta vuonna 2003. Häntä ovat opettaneet myös mm. Mitsuko Uchida ja Murray Perahia.

Siiralan kansainvälinen ura alkoi 1997 Wienin Beethoven-kilpailun voitosta. Tätä seurasivat ensimmäiset palkinnot Lontoon pianokilpailussa 2000 sekä Dublinin pianokilpailussa 2003. Kilpailuvoittojen sarja huipentui syksyllä 2003 ensimmäiseen palkintoon Leedsin pianokilpailussa, jossa Siirala voitti myös yleisöäänestyksen.

Antti Siirala on esiintynyt monissa Euroopan musiikkikeskuksissa, mm. Berliinin Filharmoniaassa, Wienin Musikvereinissa, Pietarin Filharmoniaassa ja Amsterdamin

Concertgebouwssa. Hän on myös konsertoinut Yhdysvalloissa ja Aasiassa. Siirala on vierailut monilla merkittäville festivaaleilla ja Suomessa häntä on kuultu kaikilla suurimmilla musiikkijuhlilla sekä useimpien ammattiorkesterien solistina.

Antti Siirala on työskennellyt yhdessä monien maineikkaiden kapellimestarien kanssa, joihin lukeutuvat mm. Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo, Osmo Vänskä, Fabio Luisi ja Michael Gielen. Hän on esiintynyt mm. Pietarin Filharmonikoiden, Wienin Sinfonikkojen, Berliinin DSO:n, Birminghamin sinfoniaorkesterin, Tokion NHK-sinfoniaorkesterin ja San Franciscon sinfoniaorkesterin solistina.

Säveltäjänimistä Beethoven ja Brahms ovat tulleet läheisiksi Siiralalle. Vuosina 2003–2007 hän esitti Beethovenin koko soolopianotuotannon 12 resitaalin sarjana. Hän soittaa säännöllisesti myös nykymusiikkia, minkä tuloksena on ollut useita kantaesityksiä.

Kaudella 07–08 Siirala toimi opettajana New Yorkin Juilliard School of Musicissa. Hän pitää myös mestarikursseja säännöllisesti eri maissa sekä opettaa Sibelius-Akatemiassa Helsingissä.

Sinfonia Lahti on yhdessä Osmo Vänskän (ylikapellimestari 1988–2008) kanssa kehittynyt yhdeksi Euroopan merkittävistä orkestereista. Orkesterin taiteellisena neuvonantajana on syksystä 2008 lähtien toiminut Jukka-Pekka Saraste, ja syksyllä 2011 orkesterin ylikapellimestarina aloittaa Okko Kamu. Vuodesta 2000 lähtien orkesterin koti on ollut puinen Sibelius-talo, jonka pääsalin kansainvälisesti kiitetyn akustiikan on suunnitellut Artec Consultants Inc, New York. Orkesteri on tehnyt BIS-levymerkille monia menestyksekkäitä levytyksiä, joista se on saanut useita kansainvälisiä levypalkintoja (mm. Grand Prix du Disque 1993, *Gramophone Award* 1991 ja 1996, Cannes Classical Award 1997 ja 2001 sekä Midem Classical Award 2006). Orkesteri on saanut levytyksistään myös kaksi platinalevyä ja useita kultalevyjä, mm. Sibeliuksen *viulukonserton* alkuperäisversion sisältävästä levystään

(1992). Orkesteri on esiintynyt lukuisilla musiikkifestivaaleilla, mainittakoon BBC Proms Lontoossa ja Valkeat yöt -festivaali Pietarissa. Orkesteri on esiintynyt myös mm. Amsterdamin Concertgebouw'ssa, Wienin Musikvereinissa ja Berliinin filharmoniaassa, ja lisäksi se on tehnyt konserttivierailuja mm. Espanjaan, Japaniin, Saksaan, Yhdysvaltoihin ja Kiinaan. Japanilaiset kritikit valitsivat Tokiossa esitetyn Sibeliuksen *Kullervon* vuoden 2003 parhaaksi klassisen musiikin esitykseksi Japanissa. Sinfonia Lahti järjestää Sibeliustalossa joka vuosi syyskuussa kansainvälisen Sibelius-festivaalin.

Osmo Vänskä nosti Sinfonia Lahden maailmanmaineeseen ylikapellimestarikaudellaan vuosina 1988–2008. Vuodesta 2003 lähtien hän on ollut Minnesotan orkesterin taiteellinen johtaja. Vänskä on myös toiminut mm. BBC:n skottilaisen sinfoniaorkesterin ylikapellimestarina ja Islannin sinfoniaorkesterin taiteellisenä johtajana. Vänskä on viime vuosien aikana johtanut kaikkialla Euroopassa sekä Japanissa, Yhdysvalloissa ja Australiassa, mainittakoon mm. Berliinin filharmonikot, Lontoon filharmoninen orkesteri, BBC:n sinfoniaorkesteri, Yomiuri Nippon -sinfoniaorkesteri, Chicagon sinfoniaorkesteri, Clevelandin ja Philadelphian orkesterit ja Washingtonin kansallinen sinfoniaorkesteri. Vänskä on tehnyt lukuisia levytyksiä, joista lähes 60 Sinfonia Lahden kanssa BIS-levymerkille. Näiden joukossa on runsaasti Sibelius-levytyksiä, jotka ovat saaneet useita merkittäviä kansainvälisiä palkintoja (mm. *Gramophone Award* ja *Cannes Classical Award*). Vuonna 2001 Glasgow'n yliopisto nimitti Vänskän musiikin kunniatohtoriksi, ja toukokuussa 2002 hänelle myönnettiin Royal Philharmonic Society Music Award tunnustuksena hänen ansioistaan Sibeliuksen ja Nielsenin musiikin tulkkina. Vuonna 2004 *Musical America* valitsi hänet vuoden kapellimestariksi. Syyskuussa 2005 Vänskä sai Sibelius-Seuran myöntämän Sibelius-mitalin perusteena hänen yhdessä Sinfonia Lahden kanssa tekemänsä pitkäjänteinen työ Sibeliuksen musiikin esittäjänä ja levyttäjänä, ja vuonna 2006 Finlandia Foundation palkitsi hänet Arts and Letters -palkinnolla.

Kalevi Aho

Kalevi Aho, einer der bedeutendsten finnischen Komponisten der Gegenwart, wurde am 9. März 1949 in Forssa im Süden Finnlands geboren. Im Alter von zehn Jahren erhielt er Violinunterricht in seiner Heimatstadt; in diese Zeit fallen auch seine ersten Kompositionen. Ab 1968 studierte er Violine und Komposition an der Sibelius-Akademie in Helsinki; sein Kompositionslehrer war Einojuhani Rautavaara. Nach dem Abschluß (1971) setzte er seine Studien 1971/72 bei Boris Blacher an der Staatlichen Hochschule für Musik und darstellende Kunst in Berlin fort. Von 1974 bis 1988 war er Dozent für Musikwissenschaft an der Universität Helsinki, von 1988 bis 1993 Professor für Komposition an der Sibelius-Akademie. Seit dem Herbst 1993 arbeitet er als freischaffender Komponist in Helsinki; 1994 wurde ihm ein 15jähriges Stipendium von der finnischen Regierung zugesprochen.

Im Zentrum von Ahos Schaffen stehen großformatige Orchester-, Kammermusik- und Vokalwerke; er hat u.a. vier Opern komponiert (*Avain* [Der Schlüssel; 1977–78], *Hyönteiselämä* [Aus dem Leben der Insekten; 1985–87], *Salaisuuksien kirja* [Das Buch der Geheimnisse; 1998] und *Ennen kuin me kaikki olemme hukuneet* [Bevor wir alle ertrunken sind; 1995/1999]), 15 Symphonien (1969–2010), drei Kammersymphonien für Streichorchester, fünfzehn Konzerte, weitere Orchester- und Vokalwerke sowie eine Vielzahl von Kompositionen für Kammerensembles und Soloinstrumente. Außerdem hat er eine Reihe von Werken anderer Komponisten bearbeitet und orchestriert. Hierzu zählen vor allem die Fertigstellung von Uuno Klamis unvollendetem Ballett *Pyörteitä* (Wirbel), bei dem Aho den ersten Akt orchestriert und den fehlenden dritten Akt neu komponiert hat (unter dem Konzert-Titel *Symphonische Tänze*). Seit 1992 ist Aho Composer-in-Residence des Lahti Symphony Orchestra.

Auch mit Schriften über Musik und als Kolumnist hat Aho sich einen Namen gemacht. Insgesamt hat er mehr als 550 Essays, Darstellungen, Kolumnen u.a. ge-

schrieben. Kalevi Aho bekleidet eine Reihe wichtiger Ämter im finnischen Kulturleben. Für sein Schaffen hat er zahlreiche internationale und finnische Auszeichnungen erhalten.

* * * * *

Konzert für Klavier und Streichorchester **(Klavierkonzert Nr.2) (2001/02)**

Die Ursprünge meines *Zweiten Klavierkonzerts* reichen bis in das Jahr 1999 zurück, als der Pianist Niklas Pokki, Künstlerischer Leiter des Musikfestivals Mänttä, meine *Ballade* für Flöte, Fagott, Cello und Klavier uraufführte. Vor allem wegen dieser *Ballade* und ihres Klavierparts beschlossen die Organisatoren dieses Festivals, in dessen Zentrum Klaviermusik steht, bei mir ein Klavierkonzert für das Festival 2003 in Auftrag zu geben. Im Frühjahr 2002 war das Werk fertig. Das *Zweite Klavierkonzert* sieht ein Streichorchester von lediglich 20 Spielern vor. Die Uraufführung fand am 29. Juni 2003 beim Abschlusskonzert des Musikfestivals Mänttä in der Kirche von Vilppula statt. Antti Siirala war der Solist; die Streicher des Lahti Symphony Orchestra wurden von Osmo Vänskä geleitet.

Als ich den Solopart komponierte, versuchte ich bis zu einem gewissen Grad, Antti Siiralas Persönlichkeit als Musiker zu berücksichtigen. Der anspruchsvolle Klaviersatz leitet sich in erster Linie von Siiralas außerordentlicher Beherrschung jener Klaviertradition ab, die mit den Namen Beethoven, Liszt und Brahms verbunden ist. Mitunter ist der Klavierpart schlank und linear, doch enthält das Werk auch vielschichtige, vollstimmige Texturen und wuchtige Oktavwogen. Das Konzert erfordert einen hochvirtuosen Solisten.

Das *Zweite Klavierkonzert* hat eine Dauer von etwa einer halben Stunde, und es enthält drei unbenannte Sätze, die ohne Pause ineinander übergehen. Der erste und der letzte Satz sind extrem schnell; diese Außensätze enthalten viel spielfreudige Musik. Der langsame zweite Satz ist von ernsterem Ton, und der Klaviersatz ist

sehr dicht. Die schwierige Kadenz am Ende des Finales versieht auch die Coda des Konzerts mit ernsteren Gefühlen. In der Coda hören wir alle Hauptmotive des Konzerts in polyphoner Gleichzeitigkeit.

Der erste Satz beginnt mit einer Tonwiederholung (Fis), und ganz am Ende des Konzerts kehrt es zu seinem Ausgangspunkt zurück: Es endet mit Tonwiederholungen (F), die an den Anfang erinnern.

Symphonie Nr. 13, „Symphonische Charakterisierungen“ (2003)

Der Untertitel meiner *Dreizehnten Symphonie* lautet „Symphonische Charakterisierungen“. Das Werk besteht aus zwei langen Sätzen, die in eine Reihe kürzerer Abschnitte von höchst unterschiedlichem Charakter unterteilt sind. Das Werk versucht, eine Reihe menschlicher Charaktertypen in der Musik darzustellen. Diese Charaktere werden von den Vortragsbezeichnungen definiert: gebieterisch, schlicht und melancholisch, aristokratisch, vehement, sanft und träge, berechnend, gewaltsam, servil und duldsam, kummervoll und tief enttäuscht, unterwürfig und nachgiebig, in entfremdeter Liebe, im Verkündungston. Die verschiedenen Charaktere werden auch durch je unterschiedliche Instrumente dargestellt: Manchmal dominiert das Blech, während an anderer Stelle große Holzbläsersoli – insbesondere für das Heckelphon (Baritonoboe), Altsaxophon und Oboe – erklingen.

Der Charakter der Musik ist in permanentem Wandel begriffen: Einfache, beinahe tonale Passagen können plötzlich dissonant und aggressiv werden, dann energisch und komisch. Gleichzeitig ist das Werk von eindeutig symphonischer Natur. Am großen Höhepunkt im zweiten Satz treffen verschiedene Charaktere einander und bilden eine Art großen Chor aus verschiedenen, in der Tat gegensätzlichen musikalischen Temperamenten. Das musikalische Material der Symphonie entstammt zu großen Teilen meiner Oper *Das Buch der Geheimnisse* (1998). Die Oper ist von symphonischem Charakter, und schon während ich sie komponierte, nahm ich mir vor, auf Grundlage dieses Materials ein symphonisches Werk zu schreiben.

Meine *Dreizehnte Symphonie* wurde von der Sibelius Hall in Lahti aus Anlass ihres fünften Geburtstags in Auftrag gegeben. Die Komposition nutzt die akustischen Möglichkeiten des Saals aus: Manchmal spielen die Trompeten und Hörner von der Lichtgalerie des Saals, von den Echokammern, die das Auditorium umgeben, oder vom Chorpodest oberhalb der Bühne. Gleichwohl ist eine Aufführung der Symphonie auch in anderen Sälen möglich. Bei der Uraufführung am 17. März 2005 leitete Osmo Vänskä das Lahti Symphony Orchestra.

© *Kalevi Aho* 2010

Antti Siirala erhielt 1985 seinen ersten Klavierunterricht und schloss sein Studium an der Sibelius-Akademie im Jahr 2003 ab. Zu seinen Lehrern gehörten Ivari Ilja und Matti Raekallio. Seine internationale Karriere begann mit dem Gewinn des 10. Wiener Beethoven-Wettbewerbs im Jahr 1997. Darüber hinaus wurde er bei der London International Piano Competition (2000), der Dublin International Piano Competition und der Leeds International Piano Competition (2003) mit Ersten Preisen ausgezeichnet.

Antti Siirala arbeitet mit einer Vielzahl renommierter Dirigenten zusammen, u.a. mit Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo, Osmo Vänskä, Fabio Luisi und Michael Gielen. Siirala ist von Orchestern wie dem Deutschen Symphonie-Orchester Berlin, den Wiener Symphonikern, dem City of Birmingham Symphony Orchestra, dem NHK Tokyo Symphony Orchestra, den St. Petersburger Symphonikern und der San Francisco Symphony eingeladen worden.

Beethoven und Brahms bilden das Zentrum von Siiralas Repertoire; 2003–2007 führte er an zwölf Abenden das gesamte Klaviersolowerk von Beethoven auf. Sein Interesse an zeitgenössischer Musik bekundet sich u.a. darin, dass er etliche Werke uraufgeführt hat. 2007/08 arbeitete Siirala als Assistenzprofessor an der Juilliard

School of Music in New York. Seit 2009 unterrichtet er an der Sibelius-Akademie in Helsinki und gibt regelmäßige Meisterklassen in verschiedenen Teilen der Welt.

Das **Lahti Symphony Orchestra** (Sinfonia Lahti) hat sich unter der Leitung von Osmo Vänskä (Chefdirigent von 1988–2008) zu einem der angesehensten Orchester Europas entwickelt. Künstlerischer Berater ist seit 2008 Jukka-Pekka Saraste; im Herbst 2011 übernimmt Okko Kamu das Amt des Chefdirigenten. Das Orchester residiert seit 2000 in der aus Holz erbauten Sibelius-Halle (deren international gerühmte Akustik von Artec Consultants, New York, konzipiert wurde). Das Orchester hat zahlreiche herausragende CD-Projekte bei BIS vorgelegt, für die es mit zwei *Gramophone Awards*, dem Grand Prix du Disque der Académie Charles Cros, zwei Cannes Classical Awards und einem Midem Classical Award ausgezeichnet wurde. 2004 erhielt das Orchester eine Platin-Ehrung für seine CD „Sibelius – Music from Timo Koivusalo’s film“; daneben hat es mehrere Goldene Schallplatten erhalten, u.a. für die Einspielung der Originalfassung von Sibelius’ *Violinkonzert* (1992) sowie für „Finnish Hymns“ (2001). Das Orchester hat bei zahlreichen Festivals gespielt (u.a. bei den BBC Proms in London und den Weißen Nächten in St. Petersburg) wie auch in Amsterdam, im Wiener Musikverein und in der Symphony Hall von Birmingham. Konzertreisen haben es nach Deutschland, Russland, Spanien, Japan, China und in die USA geführt; im Jahr 2003 wurde die Aufführung von Sibelius’ *Kullervo* von japanischen Musikkritikern zum besten klassischen Konzert des Jahres gewählt. Alljährlich im September veranstaltet das Lahti Symphony Orchestra in der Sibelius-Halle ein International Sibelius Festival.

Osmo Vänskä wird für seine intensiven, dynamischen Aufführungen gelobt, für seine zwingenden, innovativen Interpretationen des traditionellen, zeitgenössischen und nordeuropäischen Repertoires und für das enge Verhältnis zwischen ihm und seinen Musikern. Von 1988 bis 2008 war er Chefdirigent des Lahti Symphony Or-

chestra und leistete einen maßgeblichen Beitrag zu dessen Entwicklung. Seit 2003 ist er Musikalischer Leiter des Minnesota Orchestra. Seine musikalische Laufbahn begann er als Klarinetttist; einige Jahre lang war er Stellvertretender Solo-Klarinetttist des Helsinki Philharmonic Orchestra. Nachdem er an der Sibelius-Akademie in Helsinki Dirigieren studiert hatte, gewann er 1982 den Ersten Preis bei der Besançon International Young Conductor's Competition. Als Dirigent entwickelte er substantielle Beziehungen zu Orchestern wie der Tapiola Sinfonietta, dem Iceland Symphony Orchestra und dem BBC Scottish Symphony Orchestra. Seine zahlreichen Aufnahmen für BIS – darunter fast 60 CDs mit dem Lahti Symphony Orchestra – haben ihm höchste Anerkennung eingebracht. Osmo Vänskä ist ein überaus gefragter Gastdirigent bei den führenden Orchestern der Welt; regelmäßig arbeitet er mit dem London Philharmonic Orchestra, dem BBC Symphony Orchestra, dem Yomiuri Nippon Symphony Orchestra, dem Cleveland Orchestra, dem Philadelphia Orchestra und dem National Symphony Orchestra of Washington zusammen. Zu den Ehrungen und Auszeichnungen, die er erhalten hat, gehören die Pro Finlandia-Medaille, ein Royal Philharmonic Society Award, der Musical America's Conductor of the Year Award 2004, die Sibelius-Medaille 2005 und der Arts and Letters Award 2006 der Finlandia Foundation.

Kalevi Aho

L'un des compositeurs contemporains les plus en vue de la Finlande, Kalevi Aho est né à Forssa dans le sud de la Finlande le 9 mars 1949. Il entreprend ses études de violon dans sa ville natale dès l'âge de 10 ans et ses premières compositions datent également de cette époque. À son entrée à l'université (1968), Aho continue de travailler le violon ainsi que la composition à l'Académie Sibelius à Helsinki où son professeur de composition est Einojuhani Rautavaara. Après avoir obtenu son diplôme de compositeur (1971), Aho poursuit ses études à Berlin (1971–72) dans la classe de Boris Blacher à la Staatliche Hochschule für Musik und darstellende Kunst. De 1974 à 1988, il enseigne la musicologie à l'université d'Helsinki et est, de 1988 à 1993, professeur de composition à l'Académie Sibelius. Il travaille à Helsinki en tant que compositeur indépendant depuis l'automne 1993. En 1994, le gouvernement finlandais lui accorde une bourse de quinze ans.

La majeure partie de la production de Kalevi Aho est faite d'œuvres orchestrales de grande envergure, de musique de chambre et d'œuvres vocales. En 2010, sa production comptait quatre opéras : *Avain* [La clé] 1977–78, *Hyönteiselämä* [Vie d'insectes] 1985–87, *Salaisuuksien kirja* [Le livre des secrets] 1998 et *Ennen kuin me kaikki olemme hukkuneet* [Avant que nous soyons tous noyés] 1995/1999, quinze symphonies (1969–2010), trois symphonies de chambre pour orchestre à cordes, quinze concertos ainsi qu'un grand nombre d'œuvres pour orchestre, voix et ensembles de chambre et instruments seuls. La complétion du ballet inachevé *Pyörteitä* (Tourbillons) d'Uuno Klami est l'une de ses réalisations les plus importantes : Aho a orchestré le premier acte du ballet et composé le troisième acte manquant et lui a donné le titre de *Danses Symphoniques*. Aho est compositeur en résidence de l'Orchestre symphonique de Lahti depuis 1992.

Aho s'est taillé une réputation d'écrivain et de journaliste musical. En 2010, la production littéraire de Kalevi Aho comptait plus de cinq cent cinquante essais,

présentations, articles et autres écrits. Il a occupé plusieurs postes importants dans la vie culturelle finlandaise et remporté de nombreux prix, tant au niveau national qu'international, pour sa production.

* * * * *

Concerto pour piano et orchestre à cordes (2001–02)

Les origines de mon *second Concerto pour piano* remontent à 1999 alors que le pianiste Niklas Pokki, le directeur artistique du Festival de musique de Mänttä, assura la création de ma *Ballade pour flûte, basson, violoncelle et piano* récemment composée. Les organisateurs de ce festival consacré principalement à la musique pour piano ont décidé sur la base de cette *Ballade* et de sa partie de piano de me commander un concerto pour piano pour l'édition 2003 du festival. L'œuvre a été complétée au printemps 2002.

Le *second Concerto pour piano* est écrit pour un ensemble à cordes qui ne compte que vingt instrumentistes. La création a eu lieu à l'occasion du concert final du Festival, le 29 juin 2003, à l'église de Vilppula. Le soliste était Antti Siirala et les cordes de l'Orchestre symphonique de Lahti étaient sous la direction d'Osmo Vänskä.

J'ai essayé dans une certaine mesure de tenir compte de la personnalité d'interprète d'Antti Siirala alors que je composais la partie soliste. L'écriture exigeante pour piano est d'abord et avant tout une conséquence de sa maîtrise remarquable de la tradition pianistique « beethovénienne-lisztienne-brahmsienne ». La partie de piano est par endroit mince et linéaire mais l'œuvre comprend également des textures faites de plusieurs niveaux faisant appel à la sonorité pleine du piano ainsi qu'à des roulements d'octaves massifs. Le concerto réclame beaucoup d'art de la part de l'interprète.

Le *second Concerto pour piano* a une durée d'environ une demi-heure et compte trois mouvements sans titre joués sans interruption. Le premier mouvement et le

finale sont extrêmement rapides et font entendre en plusieurs endroits une musique enjouée. Le second mouvement, lent, baigne dans une atmosphère plus sérieuse et la texture du piano est très ample. La cadence difficile à la fin du finale apporte également un ton plus sérieux à la coda du concerto. Dans celle-ci, nous entendons tous les motifs fondamentaux de l'œuvre joués en même temps, polyphoniquement.

Alors que le premier mouvement commence par un fa dièse répété, on assiste à la toute fin du concerto à un retour au point de départ : l'œuvre se termine avec des fa répétés, un souvenir du commencement.

Symphonie no 13, « Caractérisations symphoniques » (2003)

Le sous-titre de ma *treizième Symphonie* est « caractérisations symphoniques ». L'œuvre est faite de deux longs mouvements divisés en de nombreuses sections plus courtes au caractère varié. Cette œuvre cherche à représenter musicalement un certain nombre de types de caractère humain. Ceux-ci sont définis par les indications expressives : imposant, simplement et avec mélancolie, avec aristocratie, avec véhémence, calmement et avec indolence, d'une manière calculée, violemment, avec servilité et consentement, dans les profondeurs de l'inquiétude et de la déception, obséquieusement et énergiquement, avec un amour disparu, comme une proclamation. Les différents caractères sont également représentés par des instruments divers : parfois, les cuivres sont au centre alors qu'ailleurs, des solos importants sont confiés aux bois, en particulier à l'heckelphone (baryton solo), au saxophone alto et au hautbois.

Le ton de la musique est dans un état de flux constant : l'écriture simple et presque tonale peut soudainement devenir dissonante et agressive, puis énergique et comique. En même temps, l'œuvre est clairement de nature symphonique. Au point culminant du second mouvement, différents types de caractère se rencontrent et

forment ce que l'on pourrait appeler un énorme chœur fait de tempéraments musicaux différents, voire opposés.

Le matériau musical de la symphonie provient en grande partie de mon opéra *Salaisuukien kirja* [*Le livre des secrets*] (1998). Cet opéra possède un caractère symphonique et j'avais déjà décidé alors que j'y travaillais que je composerais plus tard une œuvre symphonique basée sur son matériau.

Ma *treizième Symphonie* est le fruit d'une commande de la Salle Sibelius de Lahti à l'occasion de son cinquième anniversaire. L'œuvre exploite pleinement les possibilités offertes par la salle. À certains moments, les trompettes et les cors jouent de la passerelle où se trouvent les projecteurs, des chambres d'écho qui entourent la salle ou des endroits prévus pour le chœur au-dessus de la scène. Il est cependant possible de diriger l'œuvre dans d'autres salles. Osmo Vänskä dirigeait l'Orchestre symphonique de Lahti à la première de l'œuvre, le 17 mars 2005.

© *Kalevi Aho* 2010

Antti Siirala a débuté ses études de piano en 1985 et a obtenu un diplôme de l'Académie Sibelius en 2003. Ivari Ilja et Matti Raekallio font partie de ses professeurs. Sa carrière internationale a débuté en 1997 alors qu'il remporte le dixième Concours de piano Beethoven à Vienne. Il remporte par après le premier prix du Concours international de piano de Londres en 2000, le Concours international de piano de Dublin et le Concours international de piano de Leeds en 2003.

Antti Siirala a travaillé avec plusieurs chefs importants dont Esa-Pekka Salonen, Herbert Blomstedt, Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo, Osmo Vänskä, Fabio Luisi ainsi que Michael Gielen. Siirala a été invité à se produire avec des orchestres comme le Deutsche Symphonie-Orchester de Berlin, l'Orchestre symphonique de Vienne, l'Orchestre de la ville de Birmingham, l'Orchestre symphonique NHK de

Tokyo, l'Orchestre symphonique de Saint-Pétersbourg et l'Orchestre symphonique de San Francisco.

La musique de Beethoven et de Brahms se trouve au cœur du répertoire de Siirala. Au cours des saisons 2003–07, il joua l'intégrale de la musique pour piano de Beethoven répartie sur douze récitals. Son intérêt pour la musique contemporaine a mené à la création de nombreuses œuvres. En 2007–08, Siirala était professeur assistant à l'école de musique Juilliard à New York. Depuis 2009, il enseigne à l'Académie Sibelius à Helsinki et anime des classes de maître un peu partout à travers le monde.

Sous la direction d'Osmo Vänskä (chef principal de 1988 à 2008), l'**Orchestre symphonique de Lahti** (Sinfonia Lahti) est devenu l'un des plus remarquables d'Europe. Depuis l'automne 2008, le conseiller artistique de l'orchestre est Jukka-Pekka Saraste alors qu'à l'automne 2011, Okko Kamu prendra le poste de chef principal. Depuis 2000, l'orchestre a élu domicile à la salle Sibelius. En bois, son acoustique d'Artec Consultants de New York jouit d'une renommée internationale. La formation a entrepris plusieurs grands projets d'enregistrements pour BIS, gagnant deux *Gramophone Awards*, le Grand Prix du Disque de l'Académie Charles Cros, deux « Prix Classique de Cannes » et un Midem Classical Award. En 2004, l'orchestre gagna un disque de platine pour son enregistrement « Sibelius – Music from Timo Koivusalo's film » ; il possède aussi plusieurs disques d'or dans sa collection, par exemple pour ses enregistrements de la version originale du *Concerto pour violon* (1992) de Sibelius et de « Finnish Hymns » (2001). L'ensemble a joué à de nombreux festivals de musique dont les Proms de la BBC à Londres et le festival des Nuits Blanches à St-Pétersbourg. Il s'est produit à Amsterdam, au Musikverein à Vienne et au Symphony Hall à Birmingham en plus d'avoir fait des tournées en Allemagne, Russie, Espagne, Chine, au Japon et aux Etats-Unis. En 2003, les critiques de musique japonais élurent l'exécution de *Kullervo* de Sibelius meil-

leur concert classique de l'année au Japon. Chaque septembre, l'Orchestre symphonique de Lahti organise un Festival international Sibelius à la salle Sibelius.

Applaudi pour ses exécutions intenses et dynamiques, ses interprétations irrésistibles et innovatrices des répertoires standard, contemporain et nordique et le lien étroit qu'il établit avec les musiciens de l'orchestre qu'il dirige, **Osmo Vänskä** fut, de 1988 à 2008, chef principal de l'Orchestre symphonique de Lahti au développement duquel il a grandement contribué. Il est directeur musical de l'Orchestre du Minnesota depuis 2003. Il a commencé sa carrière comme clarinettiste, occupant le poste de premier clarinettiste assistant pendant plusieurs années à l'Orchestre philharmonique d'Helsinki. Après avoir étudié la direction à l'Académie Sibelius à Helsinki, il gagna le premier prix du Concours international de Besançon pour jeunes chefs d'orchestre en 1982. Sa carrière de chef lui a apporté des engagements importants avec par exemple la Sinfonietta Tapiola, l'Orchestre symphonique de l'Islande et l'Orchestre symphonique écossais de la BBC. Ses nombreux enregistrements pour BIS – dont une soixantaine de disques avec l'Orchestre symphonique de Lahti – continuent de s'attirer les louanges de tous. Entretemps, Vänskä est constamment demandé comme chef invité sur la scène internationale et il dirige régulièrement l'Orchestre philharmonique de Londres, l'Orchestre symphonique de la BBC, l'Orchestre symphonique Yomiuri Nippon, l'Orchestre de Cleveland, l'Orchestre de Philadelphie et l'Orchestre symphonique national de Washington. Parmi les nombreux mérites et honneurs qu'il a gagnés, nommons la médaille Pro Finlandia, un prix de la Société philharmonique royale, le prix Musical America's Conductor of the Year en 2004, la médaille Sibelius en 2005 et le prix de la Fondation Finlandia des Arts et Lettres en 2006.

RECORDING DATA

Recorded in May 2004 (*Piano Concerto*) and September 2005 (*Symphony*) at the Sibelius Hall, Lahti, Finland

Recording producers: Jens Braun (*Piano Concerto*), Ingo Petry (*Symphony*)

Sound engineers: Uli Schneider (*Piano Concerto*), Hans Kipfer (*Symphony*)

Digital editing: Elisabeth Kemper

Recording equipment: Neumann microphones; RME Octamic D microphone preamplifier and high resolution A/D converter;

MADI optical cabling; Yamaha DM1000 digital mixer; Sequoia Workstation; STAX headphones

Executive producer: Robert Suff

BOOKLET AND GRAPHIC DESIGN

Cover text: © Kalevi Aho 2010

Translations: Andrew Barnett (English); Horst A. Scholz (German); Jean-Pascal Vachon (French)

Front cover photograph: © Juan Hitters

Typesetting, lay-out: Andrew Barnett, Compact Design Ltd, Saltdean, Brighton, England

BIS recordings can be ordered from our distributors worldwide.

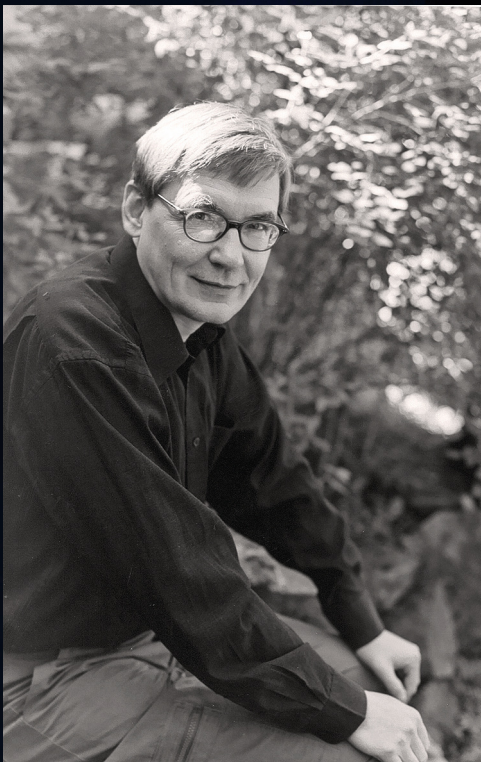
If we have no representation in your country, please contact:

BIS Records AB, Stationsvägen 20, SE-184 50 Åkersberga, Sweden

Tel.: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 30 Fax: 08 (Int.+46 8) 54 41 02 40

info@bis.se www.bis.se

BIS-CD-1316 © & ® 2010, BIS Records AB, Åkersberga.

Kalevi Aho Photo: © Maarit Kytöharju

BIS-CD-1316